

huhtikuussa. Näissä tarjolla olleissa siemenissä oli 10.2 % kuiva-aineesta raakavalkuaista. On merkittävää, että poikaset pystyivät kasvamaan näin vähän valkuaista sisältävällä ravinnolla.

Kirjallisuus

- v. HAARTMAN, L. 1969: The nesting habits of Finnish birds. I. Passeriformes. — Comm. Biol. Soc. Sci. Fennici 32:1—187.
- v. HAARTMAN, L., O. HILDÉN, P. LINKOLA, P. SUOMALAINEN & R. TENOVUO 1963—72: Pohjolan linnut värikuvin. — Helsinki.
- HAKALA, A. V. K. & E. S. NYHOLM 1973: Two nests of the Two-barred Crossbill *Loxia leucoptera* in Kuusamo in 1971. — *Ornis Fennica* 50:46—47.
- PULLIAINEN, E. 1971: Winter nutrition of crossbills (*Loxia curvirostra* and *L. leucoptera*)

in northeastern Lapland in 1969. — *Ann. Zool. Fennici* 8:326—329.

- PULLIAINEN, E. 1972: Summer nutrition of crossbills (*Loxia pytyopsittacus*, *L. curvirostra* and *L. leucoptera*) in northeastern Lapland in 1971. — *Ann. Zool. Fennici* 9:28—31.
- PULLIAINEN, E. 1974: Winter nutrition of the common crossbill (*Loxia curvirostra*) and the pine grosbeak (*Pinicola enucleator*) in northeastern Lapland in 1973. — *Ann. Zool. Fennici* 11:204—206.
- PULLIAINEN, E. & L. SAARI 1976: The occurrence of the Two-barred Crossbill *Loxia leucoptera* in NE Finland. — *Ornis Fennica* 53:46.
- VLADIMIRSKAJA, M. I. 1948: Ptitsy Laplandskogo Zapovednika. — *Trudy Laplandskogo Gos. Zapovednika* 2:171—245.

Kirjosiipikäpylintu pesinyt Sallassa 1952 ja Puolangalla 1978

ANTTI LEINONEN

Puolangan Leipivaaran kylän liepeillä kuulin 1.9.1978 lähestyvää kirjosiipikäpylinnan lentöä. Lintu laskeutui kuusen latvaan aivan yläpuolelle, ja pian sieltä alkoi kuulua kiihkeää *pik-pik*...-ääntä pitkinä rivittelyinä. Kii-pesin olettamani pesäpuun viereiseen, runsaan metrin päässä olleeseen kuuseen ja sainkin näkyviini pesän ja sieltä ainakin kolmen poikasen päät. Emo oli lähtenyt pois minusta enempiä välittämättä.

Pesäpuu oli ohut kuusenruippa ja pesä 1.2 m latvasta ja 10.3 m maasta aivan rungossa kiinni. Pesimämaasto oli matalakasvuista ojitettua korpikuusikkoa Leipivaaran loivasti itään viettävällä rinteellä, aluskasvillisuutena puolukan ja mustikan lisäksi mm. metsäkortetta.

Aioin rengastaa poikaset 3.9., mutta ne pakenivat, kun olin kiivennyt pesän alle. Yksi poikasista jäi pesäpuuhun, josta sen rengastin ja nostin takaisin pesään. Kaksi muuta poikasta löysin ääntelyn (samaa hentoa *pik*-ääntä yksittäin toistettuna) avulla 20 ja 30 m:n päästä pesästä kuusten oksilta, hiukan pesän korkeutta matalammalta. Ne osasivat siis jo lentää melko lailla.

Rengastin myös nämä poikaset ja vein ne pesään, mutta ne hyppäsivät hetken päästä pois ja lensivät viereisiin puihin. Emot tulivat nyt yhdessä paikalle ja ruokkivat pesään jääneen ja toisen ulkopuolella olevan poikasen. Ruokinnan jälkeen ne huomasivat minut ja hyppivät vähitellen alemmaksi äännehen hätäisesti melko kovaa, huilumaista *piip*-ääntä

tauotta. Väliin kuului myös tavallista *kääk*-ääntä, joka sekin läheltä kuultuna oli sointuvan huilumaista, mutta em. ääntä matalampaa. Häätäilyä jatkui useita minuutteja, kunnes linnut vähitellen nousivat ylemmäs ja lensivät pois. Odotettuani tunnin emot tulivat takaisin ja ruokkivat poikaset, mutta eivät jääneet nyt varoittelemaan. Muutamaa päivää myöhemmin en löytänyt lintuja enää pesän läheltä.

Kesällä 1978 alkoi kirjosiipiä näkyä Kainuussa jo heinäkuussa, jolloin tehtiin useita havainnoja vaeltavista, mutta myös paikallisista linnuista vaara-alueilla. Elokuun puolivälin jälkeen tapasin samassa Leipivaaran kylässä päivittäin ylilentäviä tai ruokailevia lintuja kilometrin verran myöhemmin löytämästäni pesästä pohjoiseen. Ruokailevat linnut olivat useimmiten poikueita, joissa oli emojen lisäksi 1—2 nuorta, vielä ruokaa kerjäävää lintua, joten pesintää oli ilmeisesti tapahtunut lähimaastossa enemmänkin.

Ruokailut tapahtuivat hyvin valikoivasti samoissa kuusissa kylän koulun pihalla etelään viettävällä rinteellä. Samoihin aikoihin pihalla ruokaili myös useita isokäpylintu- ja vähemmässä määrin pikkukäpylintupoikueita, ja ajoittain näin samassa kuusessa kaikki kolme käpylintulajia! Ehkä kyseisissä puissa siemenet olivat kypsyneet nopeammin kuin muissa ympäristön kuusissa. Edellisenä kesänä kuusen siemensato oli ollut Kainuussa lähes olematon.

Tässä yhteydessä mainittakoon myös ennen

julkaisematon pesälöytö Sallan Onkamojärveltä 1952 (Eero Helkiö). Pesä oli löytnyt poikasvaiheessa keväällä, pesäpuuna kuusi ja pesimämaastona harjun kuusikkorinne.

Summary: The Two-barred Crossbill nesting in N Finland

One nest of the Two-barred Crossbill *Loxia leucoptera* was found on 1 September 1978 in Puolanka (64°51' N, 27°48' E). The nest, with 3 young, was situated in a spruce, 10.3 m above the ground. On 3 September the young

flew off the nest when the author tried to ring them.

Two-barred Crossbills, both migrating and sedentary birds, appeared in the area in July. The common occurrence of food-begging juveniles among them indicated that nesting had taken place somewhere in the vicinity. Broods of Parrot Crossbills *L. pytyopsittacus* and Common Crossbills *L. curvirostra* were also observed, and at times all three species were feeding on spruce seeds in the same tree.

In addition, an old nest of the Two-barred Crossbill was reported from Salla (66° 45' N, 29° 03' E) in 1952.

Helmipöllön ja viirupöllön yhteispesintä

MARTTI LAGERSTRÖM

Keväällä 1973 totesin Ylöjärven kunnan Takamaan kylässä (61°36'N/23°32'E) tapahtuman, jonka esittely ekologisena erikoisuutena puoltanee paikkaansa.

Eräällä kooltaan lähinnä lehtopöllölle tarkoitettulla pöntölläni (korkeus 0.5 m, pohja n. 20×23 cm, lentoaukko 11 cm) totesin helmipöllökoiraan 17.2. ensimmäisen kerran aktiivisesti puputtelemassa. Ensimmäinen muna munnittiin 21.3. ja viimeinen viides 29.3. Huhtikuun 14. päivänä helmipöllönaaras hautoi tiiviisti muniaan. Mitään poikkeavaa en tässä vaiheessa pesällä todennut.

Seuraava tarkastus tapahtui vasta 6.5. klo 9.15. Tällöin havaitsin pöntön katolla maata röyhöttävän viirupöllön (siivet roikkuivat katon yli sivuilla, pyrstö sojotti runkoa vasten pystyssä), joka lehahti siivilleen vasta kun olin lähes pönttöpuun juurella. Lintu jäi hermostuneesti lennellen lähistölle. Pöntössä totesin 3 helmipöllön poikasta (vanhin iältään n. 17 vrk) ja yhden viirupöllön munan. Pönttöä tutkiessani saatoin lisäksi todeta, että kolmesta laudanpätkästä kootusta katosta keskimäinen lauta oli revitty lentoaukon puoleisesta päästään irti siten, että pää roikkui pöntön sisällä ja kattoon muodostui aukko. Myös laitimmaiset laudat olivat huomattavasti löystyneet. Jokaisen laudan reunoja oli järsitty runsaasti, voimakkaat nokanpiirrot olivat selvästi havaittavissa. Viirupöllö oli siis pyrkinyt väkisin katon kautta sisälle, koska varsinainen lentoaukko oli linnulle liian pieni. Yritys oli onnistunut vain puoliksi, mutta kattoon syntynyt aukko ja siitä avautunut visuaalinen onkalovaikutelma oli riittänyt laukaisemaan naaraan muninnan. Muna oli n. 50 cm kattotason alapuolella, jo-

ten se oli kestänyt melkoisen pudotuksen. Merkkejä muista mahdollisista viirupöllön munista ei pöntöstä löytnyt. Viirupöllönaaras oli siis ollut 'hautomassa' munaansa puolimetrisen ilmapatjan välityksellä!

Nuorin pesässä olleista poikasista oli kovasti nälissään ja tarisi voimakkaasti koko ajan. Se oli kahta sisarustan huomattavasti pienempi. Pöntössä oli käynnin aikana saaliina 1 *Microtus* sp. ja vesimyyrän jätteitä.

Saman päivän iltana klo 21.30—22.10 seurasin tapahtumia pesällä tarkoitukseni saada selkoa helmipöllövanhempien kohtalosta. Kun saavuin paikalle, viirupöllönaaras lenteli lähistöllä ja samanaikaisesti myös helmipöllökoiras kvekkutti ja kirskkutti paikalla (em. erittäin voimakkaan 'kirskkuttavan hirnunnan' olen lukusten yöseurantojeni yhteydessä kuullut vain hyvin kiihtyneessä tilassa olevalla koiraalla; sukupuolimääritys tässä perustuu po. ääneen). Helmipöllö ei mennyt pönttöön seurannan aikana, vaan äänteli kiihkeästi koko läsnäolon ajan reagoiden aivan ilmeisesti viirupöllöön.

Jatkotapahtumien käyntikohtaiset tiedot ovat seuraavat. 7.5. klo 13 viirupöllönaaras 'hautoi' jälleen katolla. Vanhimman helmipöllön poikasen paino oli kohonnut huomattavasti edellisestä päivästä, kahden muun painot olivat pysyneet ennallaan. Poikaset vaikuttivat jokseenkin hyväkuntoisilta. Pöntössä oli saaliina 1 kuivettunut (!) metsämyyrä ja 1 *Microtus* sp.; edellispäivän vesimyyrän jätteet olivat kadonneet.

10.5. klo 19.30 pesälle saapuessani en nähty viirupöllön 'hautovan' katolla. Helmipöllön poikasista 2 oli kuollut, toinen oli kokonaan syöty. Elossa olevan poikasen paino oli huomatt-